

Signalen inte så tålig som alla först trodde

● Signalkräftorna var inte så motståndskraftiga som det hade förespeglats när utsättningarna började i svenska vatten. Det har visat sig att de är känsliga när de blir väldigt många i en sjö, speciellt som mellan 20 och 80 procent i ett bestånd bär på pesten.

- När det inte är för tätt med kräftor kan de ta fart och växa på bra. Men när det blir för tätt har de problemet att de kan bära på kräftpesten. Hittills har vi inte hittat någon sjö där det inte hittats pest på någon kräfta, säger kräftforskaren Lennart Edsman på institutionen för akvatiska resurser på Sveriges lantbruksuniversitet.

På ett område där funnits väldigt mycket tro men begränsat med vetande har han i 25 år har ägnat sig åt utforska kräftornas hemligheter.

- Ändå kan jag inte leverera de säkra sanningar om kräftan som alla andra kan, säger han lite skämtsamt.

När det gäller den från Nordamerika importerade signalkräftan, som länge beskrevs som helt motståndskraftig mot pesten även om den bar omkring på smittan, har Lennart Edsman i högsta grad varit med om att revidera den bilden.

Han har lett flera forskningsprojekt som inte minst försökt analysa de nedgångar som bestånden råkat ut för i många sjöar. I vissa fall har det rent av handlat om kollapsar där sjöar i princip blivit av med alla sina kräftor.

Bland annat har fem år ägnats åt att samla in data från massor av sjöar. I alla har pest hittas bland signalkräftorna.

- De har visat sig känsliga för höga tätheter vilket gör att bestånden kan gå upp som en sol och ner som en pannkaka. Med hjälp av dna-teknik har vi sett att i sjöar från södra Skåne upp till södra Dalarna bär mellan 20 och 80 procent på pesten.

- Att de själva kan drabbas av pesten är en mekanism bakom svängningarna, men den förklarar inte allt om kollapserna. Men vi har sett effekter på kräftorna av pesten och även av en annan svampsjukdom. Bland annat har vi märkt att honor tappar simbenen under stjärten vilket gör att den kan bära färre romkorn, säger Lennart Edsman.

Kollapserna började uppmärksammas på allvar kring 2005, men de förekom redan 1995 och det har

Det är nästan uteslutande signalkräftor som fångas i länets sjöar numera, ändå har det visat sig att den inte riktigt var det säkra kort som alla trodde när den började planteras ut. FOTO: ARKIVFOTO

inträffat några även under senare år.

- Det verkar som de kommer hux flux, men när man kikar i backspegeln inser man att det som man trodde var andra saker också var kollapsar, det var inte insiktsgift och det var inte Gudrun, utan något helt annat, menar Lennart Edsman.

- Vi har gått igenom hundratals vatten där det varit svängningar fram och tillbaka men där det ändå inte kollapsat och sådana där det verkligen kollapsat och försökt hitta skillnaderna. Det visar sig att det i snitt är något varmare i de sjöar där signalkräftorna kollapsat och inte kommit tillbaka, säger han.

Sökandet efter klara svar försvaras av att vatten kan erbjuda så olika miljöer.

- Den marina miljön är stabilare, där kan man dra det lite mer över en kam. Sjöarna och de rinnande vatten däremot erbjuder vitt skilda förutsättningar för kräftorna, det varierar ju kraftigt även mellan olika

delar av en sjö,

Den som hoppas att den ursprungliga flodkräftan, som det i dag bara återstår spillror av i Kronoberg långt uppström i vattensystemen, ska kunna komma tillbaka får nog se sina förhoppningar grusade.

- Småland ligger inte bra till i det hänseendet, det har satts ut alldeles för mycket signalkräftor, först lagligt och sedan utan tillstånd av så kallade spannbärare.

- Eftersom signalen bär på pesten finns inte plats för flodkräftan. Men vi ska inte slå igen det sista vi har, det är korkat. Även om det inte är strålände fiske där den lyckas leva vidare har det ju visat sig att kan det bli precis samma situation även om signalkräftor sätts ut, säger Lennart Edsman.

Inför årets kräftsäsong tycker han att mycket talar för att det får ordentlig fart lite senare än vanligt på grund av det kalla vädret. Det fanns en anledning till att premiären under 100 år

Lennart Edsman är landets ledande expert på kräftor som det årligen fiskas upp omkring 1 500 ton av i Sverige. FOTO: SLU

fram till 1994 fick börja först en bit in i augusti.

- Kräftorna ska hinna äta upp sig ordentligt, de ska hinna ömsa skal och sedan äta upp sig igen. Att det bästa fisket inträffar i början av september håller egentligen varje år, men människor har ju semester tidigare än så.

KENT AXELSSON